

MEMLEKETİMİZDE VE DÜNYADA ADLİ TIP

Prof. Dr. Adnan ÖZTÜREL

Memleketimizde Adli Tıbbın kısa bir tarihçesini, halen tatbik edilen Adli Tıp Kanununu, teşkilâtını ve dünyada Adli Tıbbın durumunu gözden geçirdikten sonra; bu vadede yapılabilecek değişiklikler, gerekli ıslahatın ana prensipleri hakkındaki fikirlerimi izah etmenin, kısa bir zaman sonra tadilini ümit ettiğim Adli Tıp kanununun hazırlanmasında faydalı olacağımı zannediyorum.

22 - 27 Mayıs 1961 de, 44 memleketin temsilcilerinden teşekkül eden âzası bulunduğum Beynelmilel Adli Tıp Akademisi «Academie Internationale de Médecine légale» 5 inci kongresine iştirak etmek bahtiyarlığına nail oldum. Kongre tebliğlerinin en çok üzerinde durulan mevzularından birisi muhtelif memleketlerde Adli Tıbbın durumu ve daha iyi bir şekilde organizasyonu teşkil etmektiydi. Bu münasebetle yapılan tebliğ ve münakaşalar sonunda memleketimizde de bu teşkilâtın ıslahı zarureti üzerinde durmayı uygun buldum. Adli Tıbbın birçok memleketlerdeki durumu nazar itibara alırsa; memleketimizde, hiç rağbet görmiyen bu şubenin daha uzun zaman bu günkü durumunda beklemeye tahammülü kalmadığı anlaşılır. Birçok yabancı memleketlerde Adli Tıp hayranlık verici bir şekilde ıslah edilmiş olmasına rağmen, yapılan şeyler kâfi görülmemekte yeni teşekküller kurulmaktadır. Bütün teşkilâtın rasyonel bir şekilde işlemesi için hekime lâyık olduğu maddî ve manevî kıymet verilmektedir.

TÜRKİYE DE ADLİ TIP

Cumhuriyetin ilânından bu güne kadar 40 kişi adli Tıp ihtisası yapmıştır. Bunlardan bir kısmı ölmüş, bir kısmı tekaüt olmuştur. Bu gün yekünü 20 kişiyi geçmiyen adli tıp mütehassısları her

türlü fedakârlığa katlanarak çalışmaktadır. 20 kişinin memleket ihtiyacını karşılamadığı muhakkaktır.

Memleketimizde Adli Tıbbın ele alınması 19 uncu asır ortalarına doğru olmasına rağmen bu günkü modern Hukuk ve Tıp sahasının icap ettirdiği bir gelişmeye mazhar olamamıştır. Memleket vüs'at ve ihtiyacı derecesinde Adli Tıp teşkilâtı kurulamamış, yeter derecede Adli Tıp mütehassısı yetiştirilememiştir.

1827 senesine kadar mevcut tarihi vesikalarda, Türkiye'de Adli Tıbbın durumuna dair vazih bir malûmat bulunmamaktadır. 1827 senesinde İstanbul'da Tıbbiye Şahanede «Meclisi Umuru Mülkiyei Tıbbiye» kurulmuştur. Bu meclis tıbbi ilgilendiren adli vak'alarla meşgul olmuştur. İstanbul'da mektebi funun Tıbbiye Şahanede ilk adli tıp dersi 1849 senesinde, Sultan Mahmut II zamanında Dr. Şerviçen tarafından verilmiştir. Türkiye'de ilk otopsi profesör Dr. Bernard tarafından yapılmıştır (1843). İlk telif Adli Tıp kitabı 1908 senesinde İstanbul Tıp Fakültesi 3 üncü Adli Tıp profesörü Dr. Ali Rüşti paşa tarafından yazılmıştır.

1908 senesinde İstanbul'da Sıhhiye müdüriyeti umumisine bağlı olan, morg şubesi bulunan «Tababeti Adliye şubesi» kurulmuştur. Adli vak'alar muayenelerini yapmak üzere zabıta tabipliği ihdas edilmiştir. 19. Nisan. 1926 tarihli 1813 sayılı Adli Tıp Müessesesi kanununun teşkilât ve çalışma tarzına dair hususiyetler aşağıdaki tarzda hülâsa edilebilir.

Adli Tıp mes'eleleriyle meşgul olmak üzere Adliye Bakanlığına bağlı bir umum müdürlük kurulmuştur. Bu umum müdürlüğün Morg, Kimyahane, müşahedehane şubeleri açılmıştır. Umum müdür, umum müdür muavini ve şube müdürleri adli tıp meclisini teşkil etmiştir. Adli Tıp meclisi tıbbi ilgilendiren vak'alarda son merci olarak kabul edilmiştir. Adli Tıp umum müdürlüğünde 2 sene çalışmak suretiyle Adli Tıp ihtisası yapılmaya başlanmıştır. Vilâyetlerde Adli Tabiblikler ihdas edilmiştir. Adli Tabib olmyan yerlerde bilirkişi olarak hükümet tabipleri vazifelendirilmiştir.

19. Nisan. 1926 tarihli ve 843 sayılı Adli Tıp Müessesesi kanunu 1953 senesine kadar tatbik edilmiş, 1953 senesinde çıkarılan 6119 sayılı kanunla Adli Tıp müessesesi teşkilâtında bazı değişiklikler yapılmıştır.

Bu gün tatbik edilen 8/7/1953 tarih 6119 sayılı kanun aşağıdaki şekildedir.

ADLI TIP MÜESSESESİ KANUNU

Kanun No.: 6119

Kabul tarihi: 8/7/1953

BİRİNCİ BÖLÜM

Kuruluş

MADDE 1 — Adalet işlerinde birikişilik vazifesiyle mükellef olmak üzere Adalet Vekâletine bağlı (Adli Tıp Müessesesi) kurulmuştur. Vekâlet lüzum gördüğü yerlerde şubeler açabilir.

MADDE 2 — Adli Tıp Müessesesi, Adli Tıp Meclisi, Adli Tıp Müessesesi Reisiği ile morg, müşahadehane, kimyevi tahlil ve fizik tetkikleri, ihtisas şubelerini ve Adli tabiblikleri ihtiva eder.

MADDE 3 — Adli Tıp Müessesesi, mahkemeler ile sorgu hâkim ve Cumhuriyet müddeiumumilikleri tarafından Adli Tıp ile ilgili olarak tevdi edilecek mevzular üzerinde ilmi ve fenni mütalâalarını, nizamnamesinde gösterilecek müddetler içinde bildirmekle mükelleftir.

İKİNCİ BÖLÜM

Tâyinler

MADDE 4 — Adli Tıp Müessesesi Reisi aynı zamanda Adli Tıp Meclisinin de reisidir.

Adli Tıp Müessesesi reisi ile Meclis asil ve yedek azaları, Adalet vekilinin inhası üzerine milli irade ile tâyin olunurlar.

MADDE 5 — Adli Tıp Müessesesi Reisine yardım ve bulunmadığı zamanlarda yalnız müessese reisiği vazifelerine vekâlet etmek üzere bir reis muavini bulunur.

MADDE 6 — Her ihtisas şubesinde bir mütehasıs müdür ve lüzumu kadar mütehasıs, memur ve müstahdem bulunur. Müdürlerden birinin mazeret veya gayubeti halinde en kıdemli mütehasıs işine vekâlet eder.

İhtisas şubelerinde tetkik edilecek meselelerin mahiyet ve ehemmiyetine göre, lüzumunda şube müdürünün talep ve müessese rei-

sinin tensibi ile şubede bulunan mütehassısların ihtisası haricinde olmak üzere dışarıdan bir mütehassis çağırılabilir. Bu mütehassıs sa riyasetçe mesaisiyle mütenasip bir ücret takdir edilir.

MADDE 7 — Adli Tıp Müessesesi Muaviniyle ihtisas şubelerinin müdür ve mütehassısları rapörtörler, adli tabipler, asistanlar ve Mare müdürü, Adli Tıp Müessesesi Reisinin inhası üzerine, Adalet Vekâletince ve diğer memur ve müstahdemler ise Adli Tıp Müessesesi Reisliği tarafından tayin olunurlar.

Tayinlerde Adli Tıpta mütehassis olanlar tercih edilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Adli Tıp Meclisi

MADDE 8 — Adli Tıp Meclisi, Adli Tıp Müessesesi Reisinin riyaseti altında olmak üzere iki Adli Tıp Mütehassısı ile birer (İç), (Kadın - doğum), (Akıl - sinir hastalıkları) ve (Cerrahi), (Patolojik - anatomi), (Tıbbî kimya veya kimya) mütehassıslarından tereküp eder ve Adli Tıp Mütehassısı yedek iki azası bulunur.

MADDE 9 — Meclisce incelenecek meselenin mahiyet ve ehemmiyetine göre Meclis, müzakere mevzuu ile ilgili tıp vesair ihtisas şubelerinden bir mütehassısın davet edilmesine karar verebilir. Mütehassis, reye iştirak etmemekle beraber mütelaasını bir rapor ile Meclis Riyasetine bildirir. Mütelaanın bir sureti Meclis kararı ile beraber ait olduğu mercie gönderilir. Bu mütehassıs sa mesaisi ile mütenasip Meclisce bir ücret takdir olunur.

MADDE 10 — Adli Tıp Meclisi, bu kanunun şumulüne giren işlerde bilirkişi tarafından verilip maznunları itibarıyla Cumhuriyet müddeiumumilikleri ve kaza mercilerine kanaat verici mahiyette görülmeyen veya birbirlerine mübayin bulunan raporlar hakkında ilmi ve fenni mütalaasını bildirir.

Meclis, mürettep azasının tamamı ile toplanır ve ekseriyetle karar verir. Azadan birinin mazeret veya gaybubeti halinde eksiklik yedek aza ile tamamlanır. Ancak tetkik edilecek mevzuun ilgili bulunduğu mütehassis aza hazır bulunmadıkça o husus hakkında müzakere icra edilemez.

Meclis Reisine, mazereti veya gaybubeti halinde en kıdemli aza vekâlet eder.

Meclis lüzum gördüğü hallerde kararını vermeden önce tetkik eylediği mevzu ile ilgili bulunan evrakın tasdikli suretlerini mahalinden isteyebileceği gibi mutlaka aslı üzerinde tetkikat icrasına zâuret bulunduğu takdirde, bunları da isteyebilir.

Alâkalı şahısları lüzumunda muayene ve usulüne tevfiқан isticvap edebilir. Her türlü tetkikatı yapar ve yaptırabilir.

Meclis, acele olan işleri diğerlerinden önce karara bağlar. Müstaceliyetin takdiri Reisin teklifi ve Meclis ekseriyetinin kararıyle olur.

Meclisin kararları nihai olmakla beraber mahkemelerin, delillerin serbestçe takdir hususundaki salâhiyetlerini takyit etmez.

Umumî Hıfzıssihha Kanununun 10 uncu maddesinin hükümleri mahfuzdur.

(Umumî Hıfzıssihha kanunu. No. 1593. 6. Mayıs. 1930. Madde 10; Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletince tevdi edilecek yüksek sıhhi ve içtimai meseleler hakkında rey ve mütelaasını beyan ve sıhhi ve içtimai hizmet ve muavenetlere ait kanun, nizamname ve talimatnameleri birinci derecede tetkik eylemek ve tababet ve şubeleri san'atlarını ifadan mütevellit adli meselelerde ihbar vazifeleriyle mükellef olmak üzere bir yedek Sıhhat Şûrası teşkil olunmuştur).

MADDE 11 — Vazife hudutları, Adalet Vekâletince tâyin ve tesbit edilen mahallerde lüzumu kadar Adli Tabip bulundurulur. Adli Tabibler, Adli Tababet ihtisaslarını yapmış olanlardan kur'a ile tâyin olunurlar.

Adli Tıp ihtisası için müracaat edenler, 5979 sayılı kanun hükümlerine tâbi değildir. Ancak bu gibiler Adalet Vekâletinin tensip edeceği yerde Adli Tabip olarak dört sene vazife görmeye mecburdurlar. Bu mecburiyete riayet etmeyenler ile asistanlığı tamamlamayanlar veya tâyin olunan yere gitmekten imtina edenlerden aldıkları maaş ve tahsisatlar istirdat olunur.

MADDE 12 — Adli tabipler, memur buldukları kaza çevresi içindeki mahkemeler, sorgu hâkimleri ve Cumhuriyet Müddeiumumileri tarafından Adli Tıpla ilgili olmak üzere lüzum gösterilecek otopsi muayene ve keşifleri icabında mahalline de gitmek suretiyle yaparak bu husustaki raporunu vermek ve vukubulacak davete binnaen sözlü mütalâalarını bildirmekle mükelleftirler.

Adli tabiblerin memur buldukları kaza çevresi dışında bir işe çağırılmaları halinde gitmeleri, buldukları yer müddeiumumisinin tensibine bağlıdır.

Adli Tabibler buldukları yerlerde mevcut resmi sağlık müesseselerinin fennî ve tıbbî vasıta ve mahallerinden istifade ederler.

MADDE 13 — Adli tabibler, bulunduğu yer ve vazifeler dışında herhangi bir yer ve vazifede istihdam olunamazlar.

MADDE 14 — Üniversite bulunan şehirlerdeki Adli Tıp ve Kimya Enstitüleriyle Sinir ve Ruh hastalıkları klinikleri de; bu şehirler-

deki Adli hâdiselerden dolayı, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa göre bilirkişi sayılır. Bu enstitü ve kliniklerde tetkik edilecek Adli Tıpla ilgili işler. 15 inci madde mucibince yapılacak nizamname ile tesbit olunur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Müteferrik hükümler

MADDE 15 — Bu kanunda gösterilen bütün vazifelerin icra sureti ve asistanların kabul ve yetiştirme şartları nizamname ile tesbit olunur.

MADDE 16 — Müşahede altında bulundurulmak veya muayene edilmek üzere müessesede kalmalarına lüzum görülenlerin, müessesede kaldıkları müddetçe yatacak yerleri yiyecek ve ilâçları müessesesece temin olunur.

MADDE 17 — Adli Tıp Müessesesi ve Meclis Reisi ile Meclis asli ve yedek âzalarına, şube mütehassis müdürleri ve mütehassisları ile Adli Tıp Müessesesi Reis Muavini, Adli Tıp Meclisi Raporörlerine Adli Tabiplere bağlı (3) sayılı cetvelde (kadro derecelerine göre gösterilen) miktarlarda tazminat verilir.

MADDE 18 — On yedinci madde mucibince tazminat alabilecek olanlar muayenehane açamıyacakları gibi herhangi bir ücret veya sair menfaat mukabili hasta, resmî veya hususî bir vazife kabul edemezler.

(Adli tabib bulunmayan yerlerde «Sağlık Bakanlığı teşkilât ve memurin kanununun 31 inci maddesinde» tasrih edildiği veçhile Adli Tabibe ait işleri Hükümet tabipleri yapmaktadır).

(Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâleti Teşkilât ve Memurin kanunu. No. 3017.9. Haziran. 1936 Madde 31. Hükümet tabipleri : Her vilâyet merkezinde ve kazalarda ve icabında tam teşekküllü nahiyetlerde lüzumuna göre bir veya daha ziyade Hükümet tabibi bulunur. Hükümet tabipleri; Kaymakamların sıhhi müşaviridir. Sıhhi işlerde vilâyet Sıhhat ve İctimai Muavenet Müdürünün emri altındadır. Hükümet tabipleri; Kanunlar, nizamnameler ve talimatnamelerle tâyin edilen vazifeleri yapmakla mükelleftirler. Adli tabip bulunmayan yerlerde munzam vazife olarak bunlara aid işleri de yaparlar).

DÜNYADA ADLİ TIP

Bütün dünyada Adli Tıp organizasyonu başlıca 3 şekil arz etmektedir.

1 — Adalet veya Sağlık Bakanlığı tarafından kurulmuş Adli Tıp müesseseleri bulunmaktadır. Her memleketin büyüklüğüne ve şehirlerin iş nisbetine göre bu müesseseler adedi bir veya daha fazladır. Küçük şehirlerde yeter derecede maaşlı Adli Tabipler bulunmaktadır. Tıp Fakülteleri Adli Tıp Enstitüleri mensupları arzu edildiği takdirde Bilirkişi seçilmektedir.

2 — Hâdisenin ehemmiyet ve nev'ine göre mahkeme veya savcılıklarca bilirkişi seçilerek her vak'a için bilirkişilere ayrı ücret ödenmektedir. Başta Fransa olmak üzere birçok memleketlerde bu usul tatbik edilmektedir. Her sene bölge hâkimler heyetince bilirkişiliği yapacak hekimler tesbit edilmekte, yeni girenler listeye ilâve, suistimali görülenler, yetersiz olanlar ihraç edilmektedir.

3 — Her iki usulü birleştirerek mutavassıt bir şekil kullanan memleketlerde mevcuttur.

Amerika ve Fransa da tatbik edilen Adli Tıp organizasyonunu biraz tafsilâtli şekilde anlattıktan sonra diğer memleketlerde tatbik edilen bazı değişik tip organizasyonlardan kısaca bahsedeceğim.

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİNDE ADLİ TIP

Amerika Birleşik Devletlerinde ilk defa tatbik edilen, tamamen İngiltere'den alınmış bir sistem olan «Coroner» sistemidir. Bu sistem Şerif sistemi kadar eski bir usuldür. Her ikisinde emniyeti sağlamakla mükellef bulunuyordu. Coroner teşkilâtının vazifesi, Kraliyet işleriyle meşguliyet olduğundan, bu vazifeyi yapanlara Coronator ismi veriliyordu. Coroner kanununun icap ettirdiği hususlar; Kontluk hududunda asil ve ağır başlı, namuslu şövelyelerin seçilmesi ve bunların liyakatlı bir şekilde çalışmalarını kralın işlerini benimsemeleriydi. Esasen kâfi derecede toprağı olmıyanlar, bu işi bizzat istemiyenler seçilmiyordu. Çünkü yapılan bir çok fena işleri, nizamsızlıkları ancak geniş bir sahayı kaplıyan toprak sahipliği kapatabiliyordu.

İlk Coroner kanunları Rahip Edovard tarafından 1276 senesinde, Grande Charte'da yapıldı. Koroner'lerinde, şerifler gibi seçilmeleri kabul edildi.

Coroner'in vazifesi 6-12 kişilik bir jüri'nin yardımıyla cinayet, ani ölümler, hapishanede vukua gelen ölümler üzerinde kadavranın muayenesini yapmak suretiyle tahkikatı tamamlamaktır. Coroner şüpheli vak'alarda, kadavra ailesinin müsaadesini almadan otopsi yapılma kararını veriyordu.

Kanuna göre Coroner, bir hekimi muayene için celp etmek sa-lâhiyetini haizdi. Bu şekilde çalışan hekimlere Coroner hekim ismi veriliyordu. Daha sonra Coroner'ler hekimler arasından daha fazla adette seçildi. Boston da bulunan 43 coroner'in 31 ini hekimler teşkil ediyordu.

Coroner sisteminin sebep olduğu birçok hatalara mani olmak ve gerekli islahatın yapılması için, Tıp cemiyetleri komitesi tarafından, Coroner işlerinin sınıflandırılması; kadavranın muayene, otopsi, ölüm sebebi üzerinde verilecek kararlarının hekimlerce; anket ve soruşturmanın polisle birlikte hukukçular tarafından yapılması tavsiye edildi.

Bu tavsiye, Medical examiner (Tıbbi Muayene) ve Médecin-Examineur (Araştırmacı Doktor) sisteminin doğmasına sebep olmuştur. Médecin examineur bizdeki adli tabip karşılığı kabul edilebilir. Fakat yalnız ölüm vak'alarıyla meşgul olur. Bu bakımdan memleketimizdeki Adli tabip vazifelerinden bir kısmıyla meşgul oluyor demektir.

Amerika Birleik Devletlerinde Coroner sisteminin değişmesi muhtelif cumhuriyetlerde başka başka tarihlerde; Massacheutts'de 1877, New York'da 1915-1918, Maryland'da 1939 senesinde yapılmıştır.

Her Cumhuriyette en az bir şef examineur hekim, bir çok yardımcı examineur hekim ve diğer mütehassıslar vardır. Bunlar idarî ve teknik servislerden istifade ederler. Her Cumhuriyetin vilâyetlerinde, bazan kazalarında nüfusa ve iş hacmine göre Examineur hekimler bulundurulur. Examineur hekimler ilgili komisyonlarca hazırlanan bir listeden ve müsabaka ile seçilirler. Listelerin hazırlanması, imtihan ve seçim şartlarını gösteren, aday vasfını bildiren kanunlar vardır.

New York'da examineur hekimlerin patolojik-anatomi mütehassısı ve iyi bir histolojist olması zarureti mevcuttur. Tâyin belediye reisi tarafından yapılır.

Maryland devletinde; şef examineur hekimler ve yardımcı examineur hekimlerin patolojik - anatomi ihtisasından sonra 2 sene çalışmış olmaları lâzımdır. Bu devlette examineur hekimleri hususî bir komisyon tâyin eder. Bu komisyonda Maryland ve Johns Hopkins Üniversitelerinden birer Patolojik Anatomi profesörü, sağlık müdürü, Baltimor şehri sağlık müdürü, polis müfettişi bulunur. Muhtelif vilâyetlerin Tıp cemiyetleri tarafından tanzim edilen bir listeden en az iki kalifiye hekim seçilir.

Virginie devletinde; Devlet Sağlık teşkilâtı tarafından Examineur hekimlerin seçimi yapılır. Bu hekimler 3 sene çalışırlar. 3 sene hitamında yeniden seçim yapılması lâzımdır.

İyi bir şekilde adli tıp işlerini yürütebilmek için, şef Examineur hekimin emrinde, seroloji, bakterioloji ve Toksikoloji mütehassısları bulunan bir laboratuvar vardır. Bu laboratuvarlarda yeter derecede yersonel, sekreter laborant mevcuttur.

Examineur hekim servisinin vazifesi; Cinayet, kaza intihar, ansızın ölüm, hekimlerce sağlığında muayene ve hastalığı teşhis edilmemiş şahısların ölümleri ve diğer şüpheli ölümlerle meşgul olmaktadır.

Kanuna göre sebebi araştırılması gereken bir ölümden, şef examineur hekim veya temsilcilerinin şahsen hâdise mahalline gitmesi; ölüm şartları anketini yapması, kadavrayı muayene etmesi, şahitlerin isimlerini alması, hâdise yerini terk etmeden önce, hâdiseyi tasvir edecek bir rapor hazırlaması lâzımdır. Eğer şüpheli bir durum yoksa ölü gömme müsaadesini verir. Aksine bir otopsi lâzım ise otopsi yapar ve bu otopsiye göre bir rapor hazırlar. Anketi tamamlamak için examineur hekimler şahitlerin malûmatına müracaat edebilir.

Kanun Examineur hekimi otopsi yapıp yapmamakta serbest bırakmıştır. Akraba veya tanıdıklarının otopsisinde adil bir şekilde hareket etmeyen Examineur hekim hakkında takibat yapılır, ihmâl veya tarafgirliği tesbit edilenler mahkûm olurlar.

Hastahanedeki ölen şahıslar için, hastahane idareleri aşağıdaki hallerde, Examineur hekimlere haber vermekle mükellef tutulmuştur.

1 — Adam öldürme veya adam öldürme şüphesi. Bu vak'alara otomobil kazaları ve ihmâlin sebep olduğu ölümler dahildir.

2 — İntiharlar,

3 — Kaza yaraları, İş kazası yaraları sebebiyle doğrudan doğruya veya ilgili olarak husule gelmiş ölüm vak'aları.

4 — Gıda, Kimyevî madde, Bakteri, meslek zehirlenmesi sebebiyle ölümler.

5 — Hekim tarafından beklenmedik şekilde husule gelen ölümler, şüpheli ölümler.

Examineur hekim muvaffakıyla hastane tarafından otopsi yapılabilen vak'alar şunlardır.

1 — Travma arazları olmıyan, Beriberi, Beslenme bozukluğu ödemi, Korsakoff sendromu gibi arazlar bulunan kronik alkolizm.

2 — Cinayet, Cınat ihmal, iradi yangın-çıkarma haricinde husule gelmiş kaza neticesi yanık vakaları.

3 — Tedavi ve teşhis bakımından faydalı olan had veya müzmin hastalıktan ölüm vak'aları.

4 — Anestezist veya hastahanenin ihmali olmıyan anestezi ile ilgili ölümler.

5 — Herhangi birinin ihmali olmadan, yaşlı şahıslarda basit bir düşme neticesi husule gelen kırık vak'aları.

6 — Agranulocytose, Anemie aplastique vak'aları; tedavide kullanılan bazı ilâçların sebep olduğu had sarı karaçiğer atrofisi.

Hastanede 24 saat yattıktan sonra, tabii bir sebeple vukua gelen ölümleri Examineur hekime haber vermeye lüzum yoktur.

Tıbbî geçmişi bilinmiyen ölümler, mide barsak bozuklukları bulunan ölümlerde teşhis kat'i olarak yapılamıyacağı için, hastanede geçen gün ne olursa olsun examineur hekime haber vermek mecburidir.

Bu kaide New York, şehri için cari olup diğer şehirler için ufak tefek değişiklikler yapılmıştır.

Şef Examineur hekim ve yardımcıları yaptıkları anket neticesini derhal savcıya haber verirler veya şehirdeki vak'alara göre, ölümle ilgili bütün hâdise raporları bir nüshası savcıya gönderilir. Raporlar kâfi derecede geniş ve vazih olmalıdır. Savcı, şef Exami-

nateur hekimden bütün raporların bir kopyesini veya gerekli malûmatı alabilir.

Examineur hekim servislerinin veya asistanlarının veya emrinde çalışanların tanzim ettikleri raporların, devlet mahkemeleri tarafından delil olarak kabulü için şef examineur hekimce tasdik edilmesi lâzımdır.

Devletin birçok servisleri şef examineur hekim bürosuyla direkt bir ilgi taşırlar. Sağlık teşkilâtı, Savcılık, Polis teşkilâtı ve Belediye Adalet Meclisi ekseriya şef Examineur hekime yardım ederler. Avukatlar, Sigorta, bazı cemiyetler, mirasçılar, şikâyetçiler de şef Examineur hekimce verilen raporun bir nüshasını isteyebilirler. Bunlar alacakları raporun sarîh malûmat ihtiva etmesini isterler ve bunun için ellerinden gelen yardımı yaparlar. Mahkemelerce yapılacak müdafaalar bu rapora istinaden hazırlanacaktır. Cinayet vak'alarının raporları yalnız savcılığa verilir. Examineur hekimler mahkemelerce dinlenmelerini rapora yazabilirler ve ekseriya şahit eksper olarak dinlenirler. Examineur hekimlerin ücretleri senede 7.800-15.000 dolar arasında değişmektedir. Ayrıca her otopsi başına 15 dolar alırlar.

Muhtelif müellifler adli vak'aları gruplara ayırarak buna göre bir sistem dahilinde Examineur hekimlerin tasnifini yapmayı doğru bulmuşlardır. Harvard Tıp Mektebi Adli Tıp Enstitüsü Direktörü Richad Ford aşağıdaki sınıflandırmayı yapmaktadır.

- 1 — Adam öldürme, İntihar, Kaza şeklinde vak'alar.
- 2 — Termik, Şimik, Elektrik, Radiyo - Aktiv vasıtalarla husule gelen ölümler.
- 3 — Meslek hastalığı veya meslek sebebiyle ağırlaşan hastalık neticesi ölüm vak'aları.
- 4 — Hayatta iken bir hastalık teşhisi yapılmamış ölümler.
- 5 — Yakılarak öldürmeler.
- 6 — Ölüm yerinden başka şehre nakledilecek olanlar.
- 7 — Güçsüz yurdlarında yaşayan şahısların ölümleri.
- 8 — Ölümle neticelenen çocuk düşürme vak'aları.

Bazı müellifler daha üstün görüşlü Médico - Légal komisyonların kurulmasını tasavvur ediyorlar. Bu komisyonların Devlet Baş

Savcısı, şehir savcısı, Bölge müdürüyle, Baro, Hukuk fakültesi Devlet Tıp cemiyeti veya Tıp Fakülteleri, Emniyet temsilcilerinden kurulmasını tavsiye ediyorlar.

Amerika'da şef examineur hekim tayıni için : Amerikan vatandaş, A sınıfından bir Tıp mektebinden diplomalı, comission Supervisionundan mesleki tavsiye almak, 2 sene Anotomö Patolog olarak çalışmak, tâyin müsabakasında kazanmak lâzımdır.

Kanuna göre şef examineur hekimler vali tarafından tâyin edilir. Halk huzuruna yazılı bir bildiriyle azledilir. Bu şekil bir azilde lehte konuşan vatandaşların sözleri nazarı itibara alınarak azilden vazgeçilebilir.

Examineur hekimlerin müsabakası ve seçimleri şu şekilde yapılmaktadır. Bu işle tavsif edilmiş iki komisyon tarafından sözlü imtihan yapılır. İmtihan neticesinde en iyi dereceli 3 namzet tayıni yapacak makama bildirilir. Bunlardan birisi şef Examineur hekim seçilir. Bölgelerin yardımcı Examineur hekimleri devlet Toksikologu ve diğer mütehassıslar aynı şekilde tâyin edilir ve bunlar şef Examineur hekimin yazılı talebiyle azledilir. Bunların imtihanları için, ilgili komisyonlar tarafından şef Examineur hekimin fikri alınır.

Examineur hekimler için kurulan laboratuvarlarda; bir şef Examineur hekim ve birçok yardımcı examineur hekim bir Toksikolog ve toksilog yardımcısı bulunur. Bu laboratuvarlara; Polis fotoğraf ve parmak izi, Ateşli silâh ve Balistik mütehassısları da yardım ederler.

Examineur hekim laboratuvarlarının Adli vazifeleri yanında; bölge examineur hekimlerine ihtisasıyla ilgili bilgileri vermek, ilmi araştırma yapmak, Tıp talebelerine Patolojik - Anatomi tedrisatında bulunmakta vardır.

Amerika Birleşik Cumhuriyetinde 50 senedir tatbik edilen Examineur hekim sistemi çok iyi bir şekilde muvaffak olmuştur.

FRANSA'DA ADLİ TIP

Fransa'da devlet tarafından yapılmış bir Adli Tıp organizasyonu yoktur. Vak'anın mahiyetine göre bilirkişi seçilerek rapor tanzim ettirilir.

Ekspert hekim tayıni şartları :

Her Adli senenin başında hâkimler konseyi ekspert hekimleri seçer. Listelerin tanzimi için vilâyetler hekimler birliğinden ve mevcut olan yerlerde ekspert hekimler sendikâsından istifade edilir. Ekspert hekim seçilecekler hakkında, seçilmeden önce emniyet tarafından tahkikat yapılır. Criminel ve civil ekspert olmak üzere iki sınıf ekspert hekim ayrılmıştır.

Mahkemelerin liste haricinde vak'aya göre ekspert hekim seçmek salâhiyetleri de mevcuttur. Fakat tatbikatta ekseriya ekspert hekim seçimli listede mevcut hekimlerden yapılır. Vak'aya göre bir veya birkaç ekspert hekim birlikte seçilebilir.

1893, 1906 ve 22 Haziran 1924 tarihli kanunlara göre ekspert hekimlerin listeye girme şartları veya listeye girmeden seçilmeleri için Fransız uyruklu olmaları, Fransa'da ikâmet etmeleri, 5 sene hekimlik yapmaları veya Üniversite Tıp Fakültesinde «Adli Tıp ve Ruh hastalıkları» ihtisası yapmış olmaları gerekmektedir. 81 numaralı kanunun 3 üncü maddesinde yazılı sakatlığı bulunmaması, 30 yaşından aşağı, 70 yaşından fazla olmamaları gerekmektedir. Hakkında adli takibat yapılmış veya mahkûmiyet kararı da verilmiş olmamalıdır.

Ekspert hekimlerin ücretleri Fransız Ceza Mahkemeleri Usulü kanuna göre tayınl edilmiştir. Bir fikir vermeye üzere aşağıdaki listede bazı muayene ücretleri gösterilmiştir.

1) Adli muayene ve rapor tanzimi Sein (Paris) vilâyeti dahilinde	17,50 Frank
diğer vilâyetlerde	15,00 »
2) Gömülmeden önce otopsi	62,50 »
3) Fethi kabirden sonra veya ileri derecede tefesüh etmiş ceset otopsi	87,50 »
4) Gömülmeden önce çocuk otopsi	31,50 »
5) Fethi kabirden sonra veya ileri derecede tefesüh etmiş çocuk otopsi	44,00 »
6) Akıl muayeneleri Sein (Paris) vilâyetinde	44,00 »
diğer vilâyetlerde	45,00 »
7) Kanda alkol aranması Sein (Paris) vilâyetinde	12,50 »
diğer vilâyetlerde	19,00 »

8) Kanda veya havada Karbon Monoksit araştırılması	11,50	»
9) Organlarda bir toksik madde aranması	27,50	»
10) Komple toksikolojik araştırma	410,00	»
11) Biolojik bir madde nev'i tâyini	15,00	»

Bu listede mevcut ücretler haricinde, otopsi ve muayene ikamet haricinde yapıldığı takdirde, muayyen miktar yevmiye ve yolukta verilir.

İNGİLTEREDE ADLİ TIP

İngiltere de adli tıbbın mevzuunu cinaî, civil ve endüstriyel vak'alar teşkil etmektedir. Cinaî vak'alarda Koroner ve polis soruşturma yapmaktadır. Medeni kanunu ilgilendirenlerde ise büyük bir çoğunlukla klinisyenler tarafından muayene yapılmaktadır. İhmal bulunmayan kazalar ve meslek hastalıkları ile Ulusal Sağlık servisi (National Health Service) meşgul olmaktadır. Camps İngiltere'deki durumu tenkit etmekte, cari sistemin zayıflığından bahsetmekte, bu boşluğun doldurulmasının uzun zamana bağlı olduğunu, bir cinayet vak'asında bilirkişi hekimin salâhiyetle karar verebilmesi için senelerce tecrübe görmesi, ilmi formasyonunun kâfi olması gerektiğini, Patoloji légale'nin başlı başına bir ihtisas şubesi olduğunu söylüyor.

PORTEKİZ'DE ADLİ TIP

Portekiz'de adli tıp organizasyonu başlıca iki vasıf arz etmektedir.

1 — Lisbon, Coimbra, Porto şehirlerinde Üniversitenin Adli Tıp Enstitüleri bulunmaktadır. Bu enstitüler Adliye Bakanlığına ekspertislerde yardım eder. Adliye Bakanlığı bu enstitü personeli maaşlarını ve hekimlerin bilirkişi ücretlerinin hemen hepsini vermektedir. Bu şekilde talebenin tedrisatı temin edildiği gibi Üniversite çalışmaları mümkün olmakta, Adalet cihazı Kariyer faaliyetlerinden çok iyi bir şekilde faydalanmaktadır.

2 — Adli Tıp Enstitülerinde, birkaç tıp, hukuk, fen, eczacı fakülteleri profesörlerinden müteşekkil bir konsey bulunmaktadır. Bu

konseyler hududu çevresinde verilmiş bütün muayene raporlarını tetkik ve kontrol ederler. Coimbra tıp fakültesi adli tıp profesörü Duarto - Santos tarafından bu konseylerin, 50 senedir faaliyette buldukları ve birçok yanlış raporların düzeltilmesini sağladıkları, çok iyi bir şekilde çalışdıkları bildirilmektedir.

JAPONYA'DA ADLİ TIP

Japonya'da bulunan 46 Tıp Fakültesinin birer adli seksiyonu vardır. Adli Tıp tedrisatı mecburidir. Birçok Hukuk fakültesi vardır. Bunlarda Adli Tıp derslerine devam fırsatı mevcuttur.

Japon Adli Tıp cemiyeti merkezi bir teşkilât olarak Adli Tıbbın çalışmalarını idare etmektedir. Cemiyet «Journal Japonais de Médecine légale»i çıkarmaktadır. Bu cemiyet bütün Japonya'da 7 kısma ayrılmıştır. 1961 senesinde 45 toplantı yapmıştır. Adli Tıp enstitüleri adliye ile sıkı bir iş birliği halinde çalışmaktadır.

HİNDİSTAN'DA ADLİ TIP

Hindistan'da adli tıp teşkilâtı ve çalışması memnuniyeti mücip bir şekilde değildir. Hindistan'ın büyük oluşu, yeter derecede Adli Tıp profesörü ve Adli Tabip bulunmayışı Adli Tıp ekspertislerini müşkilleştirmekte olduğu, adli tıp organizasyonunun devlet tarafından son senelerde geliştirilmekte bulunduğu Bhooshana tarafından bildirilmektedir.

POLONYA'DA ADLİ TIP

Polonya'da birçok memleketlerde olduğu gibi Adli Tıp sahasında ilmi faaliyet Adli Tıp enstitülerince sağlanmaktadır. Bunun haricinde adli vak'aların muayenelerini yapan Adli Tıp merkezleri bulunmaktadır.

1950 senesinde Tıp Fakülteleri ve Adli Tıp Enstitüleri Üniversiteden ayrılmış, 10 Tıp Akademisi teşekkül etmiştir. Bu Akademilerden birisi 1804 tenberi Adli Tıp kürsüsü bulunan Cracovic de, diğerleri ise Varşova, Pozman, Gdansk, Lodz, Wrocław, Lublin,

Zabre Szezecin, Bialystok'ta bulunmaktadır. Adli Tıp Enstitüleri Tanatoloji, Sero - hemafoloji, toksikoloji, travmatoloji v. s. sahasında bilirkişilik yapmaktadırlar. Adli psikiyatriyle Adli Tıp enstitüleri meşgul olmamaktadırlar.

KOLOMBİYA'DA ADLİ TIP

Kolombia Adli Tıp servisinin organizasyonu kanunla sağlanmıştır. Bogata'da kurulan Adli Tıp enstitüsünün, patoloji, radyoloji, toksikoloji laboratuvarları, Balestik hématoloji, bakteriyoloji kısımları, fotoğraflanesi, hayvan laboratuvarı, kriminoloji müzesi, kütüphane, toplantı salonu, atış poligonu, Anfiteatr, kilisesi bulunmaktadır. Bu enstitüde adli tabipler ve diğer mütehasşısalar çalışmaktadırlar. Revista de Medisina légal ismindeki mecmua burada çıkarılmaktadır. Bu enstitüde ilmî araştırma ve tedrisat yapılmaktadır. Enstitünün Adliye Vekâletine bağı departmanı vardır.

MEMLEKETİMİZDEKİ ADLİ TIP TEŞKİLÂTININ ISLAHI HAKKINDA BAZI DÜŞÜNCELER

1 — Adli Tıp Teşkilâtımızın ıslahı ve bu günün modern şartlarına göre organize edilmesi zaruridir.

1827 senesinde ele alınmış olan Adli Tıp Teşkilâtımız 144 senelik bir maziye rağmen, büyük bir inkişafa mazhar olmamıştır. Teşkilâtın en kısa zamanda memleket ihtiyacını karşılayacak şekilde tanzimi lâzımdır.

Halen yürürlükte olan 8/7/1953 tarihli, 6119 sayılı kanun bu günkü ihtiyacı karşılamaktan çok uzak bulunmaktadır. Esasen bu kanun 1953 senesinde yapılmasına rağmen; bazı hususları, meselâ Adli Tıp Meclisinin teşkili hakkındaki maddesi ancak 1955 senesinde tatbik edilebilmiştir. Meclis teşkili için gerekli âzaların bulunmasında müşkilât hasıl olmuştur. Bu kanunun tatbikinden bu güne kadar müessesede yetiştirilen Adli Tabip sayısı bir kaç geçmemektedir. 6119 sayılı kanunun 11 inci maddesi ihtisasa girecek olan genç hekimler için ağır hükümler ihtiva etmektedir. Adli tabip olarak veya Adli Tıp müessesesinde çalışanlar muayenehane açamazlar. Yalnız ödenek alırlar. Verilen ödenek bir hekimi tatmin etmek-

ten uzaktır. 6119 sayılı kanunun 11 inci maddesinde «Adli Tıp Müessesesinde ihtisas yapan hekimlere 4 sene mecburi hizmet yapılması, buna riayet etmeyenler veya asistanlığı yarıda bırakanlardan, verilen maaş ve tahsisatların istirdatı» hususu çok ağır bir hükümdür. Daha verimli ve daha istikbali parlak olan ihtisas şubelerinde böyle ağır bir hüküm yoktur.

Adli Tıp Meclis ve şubelerinde kâfi miktarda hekim yoktur. Bu müessese iş hacmine göre çok zayıf bir teşkilâtla çalışmaktadır.

Adli Tıp Meclisinde her ihtisas şubesinden bir mütehassıs yoktur. Bütün ihtisas şubelerinden mütehassıs olmasa bile, bu günkünden daha fazla adette ihtisash âzaların bulunması bir zarurettir.

Adli Tıp Meclisinin iş hacmi gittikçe artmaktadır. 1953 senesinde 3784 rapor yazılmasına karşılık; 1957 de 10.009, 1958 de 11.287, 1959 da 14.715 rapor verilmiştir. Meclisin rapora ait dosyayı tetkiki ve münakaşası için bir vak'aya 5 dakika düşmeyeceği kanaatındayım.

Memleketimiz ihtiyacına nazaran daha birkaç Adli Tıp Meclisinin açılması zaruridir. 6119 sayılı kanunun birinci maddesi lüzumu görülen yerlerde Adli Tıp Müessesesi şubeleri açılmasına müsaade ettiği halde bu güne kadar hiç bir yerde şube açılmamıştır.

Memleketimizin genişliğine, iş hacmine nazaran vilâyetlerde adli tabip bulundurmak lâzımdır. Halen Ancak Ankara, İstanbul, Bursa, İzmir'de adli tabip vardır. Bu duruma nazaran, hiç denecek bir sayıda Adli Tabip çalışmaktadır.

Adli Tabip olmayan yerlerde, hükûmet tabipleri adli tabip olarak çalışmaktadır. Bunun birçok mahzurlarını görmekteyiz. Şehir sağlığı gibi mühim bir vazifeyle meşbu olan hükûmet tabiplerine bir de adli işlerin yüklenmesi, bu hekimleri müşkül duruma düşürmektedir. Hükûmet tabiplerinin ilmi formasyonları da her vak'ada rapor tanzimine tamamiyle kâfi değildir. Tatbikatta görülen birçok hatalar, birbirine mubayin raporlar maznunun veya mağdur haklarının zail olması sebebidir.

2 — Adli Tıp Kanun ve teşkilâtında yapılabilecek ıslahat, memleketimizin acil ihtiyacını karşılayacak ve uzun vadeli tedbirler olmak üzere iki safhada yapılabilir.

Acil ihtiyaçı karşılayacak tedbirler :

Bu tedbirlerin başında; memleketimizde bulunan yekûnu Onbini aşan hekimlerimizden azami istifadeyi temin için, maddî ve manevî bakımdan tatmin edeci bir organizasyon kurmak gelmektedir. Bu organizasyon için hekimin mesaisiyle mütenasip bir bilirkişi ücretinin verilmesi şarttır. Her şehir için bilirkişilik yapacak hekimlerin Adalet, Sağlık Bakanlıkları temsilcilerinden müteşekkil bir komisyon tarafından seçilmesi, bu listelerin Ankara'da kûrula-cak Adalet, Sağlık, Tıp ve Hukuk Fakülteleri temsilcilerinden müteşekkil bir komisyonca tetkik ve tasdiki uygun olacaktır. Bilirkişi seçilecek hekime daha evvelden, bilirkişi listesine girmek isteyip istemediği sorulmalıdır. Herhangi bir yerde bir ihtisas dalından birden fazla hekim mevcutsa, ilmî liyakat, kıdem, yaş, ahlâkî durum nazarı itibare alınarak liste tanzimi çok yerindedir. Bir ihtisastan yalnız bir hekim olan vilâyet ve kazalardan o hekimin bilirkişi listesine girmesi elbette zaruri olacaktır. Komplike ve müdavim tabiplik hallerinde komşu vilâyetten bilirkişi seçilmesi uygun olur.

Şu hale nazaran Adli Tabip olmyan yerlerde vak'anın mahiyetine göre ihtisas esasına dayanarak hazırlanan listeden bilirkişinin seçilmesi, zaruri hallerde listeye bağılı olmadan bilirkişi seçme hakkının eskiden olduğu gibi hekime tanınması, verilecek ücretlerin zamana göre yönetmenlikle tesbiti, hekimlerin alacakları ücretleri daha önceden bilmeleri lâzımdır. Hekim ücretleri her vak'aya göre azami asgari nisbetler halinde tesbit edilmeli, bu rakkamlar arasında ücreti tâyin hakkının hakime bırakılması, hakimin ilmî seviye, kıdem ve sarfedilen emek derecesine göre ücreti tâyini uygun olacaktır. Hekime verilecek ücretler bir kısmının bu günkü kanunlarımıza göre haksız taraftan tahsili mümkündür. Diğer kısmı devletçe karşılanacaktır. İyi tanzim edilmiş bir bilirkişi listesinden seçilecek hekimin dâvanın seyrindeki rolü nazarı itibara alınırsa, verilecek ücretlerin yüksek olması zararı; dâvanın kısa zamanda hal edilmesi, Adaletin hakkı olarak tahakkuku, tarafların uzun zaman süren dâva ile mutazarrır olmamaları ve nihayet hakimnin huzuru kalple, çok defa şahit olduğumuz «birde başkası görüsüm» mülâhazasıyla müteaddit muayene lüzumunun bertaraf edilmesi gibi hususlarla karşılanabilir.

Adli Tabip olmyan yerlerde Hükümet tabiplerinin Adli Tabip vazifesi görmeleri bazı hallerde mümkündür. Fakat ihtisas ve kâfi

derecede tecrübesi olmayan hükümet tabiplerinin mecburi bir şekilde Adli vak'aları muayenesi bir çok hatalara sebep olmaktadır. Bilhassa ölüm vak'alarında otopsi eksik yapılmakta, tecrübesizlik sebebiyle hâdise ile ilgili, ilerde taraflarca sorulması muhtemel hususlar üzerinde durulmamakta, kısa, gayrı vazih raporlar verilmekte, cesedin çürütmesi sebebiyle yeni bir muayeneden fayda hasıl olmamakta; dosyadaki rapora göre mütalâası istenen diğer hekim veya Adli Tıp teşkilâtı mensupları karar vermekte müşkülât çekmekte, bazan ihtimal üzerine mütalâa yürütülmektedir. İhtimal üzerine verilen mütalâalar hakimın kararına tesir etmekte ve itirazları mucip olmaktadır.

Faydasından emin olduğumuz bilirkişi hekim listeleri her vilâyette tanzim edilmelidir. Hükümet tabibi bulunan kaza veya nahiyelerde başka hekimler mevcutsa onlardan da istifade etmelidir. Liyakatli ve tecrübeli hekimler Adli muayeneleri yapmalıdır.

Vilâyet ve kazalarda vak'a mahallinde otopsi yapılması bir çok hatalara sebep olmaktadır. Böyle hallerde, vak'a mahallinde gerekli araştırma yapıp zabıt tanzim edildikten sonra cesedin otopsi yapılması üzere en yakın yerde bulunan mütehassıs gönderilmesi; imkân nisbetinde modern vasıtaların mevcut olduğu bir mahalde otopsi yapılması zamanımızın icabettirdiği, pek çok fayda sayılabilecek bir hal tarzıdır.

Adli Tıp Mütehassısı veya Anatomi Patoloji uzmanı olan yerlerde otopsilerin kat'iyen diğer hekimlere yaptırılmaması bu günün modern Adli Tıp anlamında riyeti mecburi olan bir kaide olmalıdır.

Otopsiler C. Muhakemeleri kanunu 79 uncu madde hükümleri gereğince, zaruret olmayan yerlerde iki hekim tarafından yapılmalıdır. Kanaatımızca iki hekimin otopsi yapmaları mütehassıs hekim bulunmayan yerlerde çok fayda sağlayabilir. Mütehassıs hekim olan yerlerde dahi uzman hekimin yalnız otopsi yapması mümkün isede iki hekim birlikte otopsi yapıp karar vermeleri memleketimizin bu günkü şartlarına uygundur.

Memleketimizde yeter derecede Adli Tıp uzmanı yetişinceye kadar hükümet tabiplerine 3 ilâ 6 aylık bir kurs yaptırmadan, adli vazifede kullanılmamalıdır.

Her ilde zehirlenme, kan grubu tayıni, cürüm delili biyolojik maddelerin tetkiki, otopsilardan alınacak organların mikroskopik araştırmalarını yapabilecek kudrette olan laboratuvarların listeleri tanzim edilerek, il ve komşu il savcılıklarına ve hakimlerine bildirilmelidir. Basit bir muayene için Erzurum'dan İstanbul'a muayene materyeli gönderilmemelidir. Savcı ve hakimler tetkikin yapılabileceği en yakın yeri bilmelidirler.

Acil tedbir olarak hâdise ile ilgili mütehassıs hekim olmayan yerlerde, mecburen yaptırılan muayene raporlarının il veya birkaç ilden müteşekkil bir bölgede teşkil edilecek bir konseye kontrolden geçirilmesi, raporu veren hekimlere hata ve ilmî kifayetsizliklerinin bildirilmesi hatanın tekerrür etmemesini temin bakımından faydalı olacaktır.

Acil tedbirler olarak ileri sürülen "hususlar ilk nazarda tertip ve tatbiki güç gibi görünürse de kanaatımca kısa bir zaman içinde tahakkuku mümkün basit bir organizasyon meselesidir. Bu tedbirleri illerde veya birkaç ilden müteşekkil bölgelerde Bilirkişi hekim listelerinin tanzimi, hekime verilecek ücretin günün şartlarına uygun şekilde ayarlanması her muayene için ayrı ayrı tesbit edilen bir ücret tarifesinin önceden tesbiti, Adli deliller üzerinde tetkikat yapabilecek laboratuvarların bir liste halinde tesbiti mütehassıslarca verilmiyen raporların kontrole tabi olmaları şeklinde hülâsa edilebilir.

Uzun Süreli Tedbirler :

Bu tedbirlerin başında memleket ihtiyacını karşılayacak adette Adli Tıp mütehassısı yetiştirilmesi gelmektedir. Adli Tıp Şubesinin daha cazip bir hale getirilmesi, genç hekimlerimize sağlanacak tatminkâr bir hayat seviyesiyle mümkündür. Bu günün şartlarına nazaran, memleketin 100 Adli Tabibe ihtiyacı bulunduğu kabul edilebilir. İdeal bir kadro ise 150 yi geçebilir. Bu kadar Adli Tabibin yetiştirilmesi elbette zamana mütevakkıftır. Adli Tıp ihtisası 5/1276 sayı 2/6/1961 tarihli tababet ihtisas tüzüğüne nazaran en az 3 sene de yapılacaktır. Ruh ve Sinir hastalıkları, Patolojik - Anatomi mütehassısları ve yeni ihdas edilen Klinik laboratuvar mütehassısları en az bir sene de Adli Tıp Mütehassısı olabileceklerdir. Bu durumda memleket ihtiyacını karşılayacak Adli Tabip 10 sene-den önce yetişemez.

Adli Tıp Şubesinin cazip bir hale getirilmesi ise; genç hekimlerin maddi bakımdan tatmini ile olur. İhtisas için yabancı memleketlere gönderilmek, otopsi ücretini artırmak, adli muayenelerin istisnasız hepsinde ücret vermek, çalışma imkânlarını sağlayacak derecede malzeme temini, muntazam terfi gibi tedbirlerle sağlanabilir.

Halen adli tabiplere verilen ödenek bir hekimi tatminden çok uzaktır. 450-500 liralık ödenek, çok mes'uliyetli ve güç şartlarda çalışan Adli Tabibi tatmin edemez. Ankara şehrini ve yapılan muayeneleri nazarı itibare alırsak; Adli Tabibin maaş, ödenek, otopsi ücretleri yekûnu; rapor verilen vak'a adedine bölünürse 250-270 kuruş isabet etmektedir. Bir dilekçenin en aşağı 250 kuruşa yazıldığı bir devirde bir adli muayenenin yapılıp raporunun tanzimi için 250 kuruş verilmesi, memlekette en az iş karşılığı, dünyada ise en ucuz bilirkşi hekim ücretidir.

Yürürlükte bulunan mevzuata göre; bugün Adli Tabibe maaş ve ödeneğinden hariç olmak üzere otopsi başına 7 lira, günde 2 otopsi yapılırsa 10 liradan fazla verilmez. Günde 2 den fazla yapılan otopsiler için ücret ödenmez.

Amerika'da Adli Tabip vazifesi gören hekimler senede 750-1500 dolar arasında değişen maaş, ayrıca her otopside 15 dolar alırlar. Adli Tabip maaşı bizim paramızla dolar onüç buçuk liradan hesap edilirse 101125-202.500, ayda 8270-16708 liradır. Otopsi başına 200 lira verilmektedir. Adli Tabip vazifesi gören hekimin aylık geliri vasati 12000 liradan aşağı değildir.

Fransa'da bir otopsi için Pariste'ki ücret Türk parasiyle 200-220 liradır. Çalışan müessese ve maaşla bu ücretin ilgisi yoktur. Paris'te Adli Tıp Enstitüsünde çalıştığım sıralarda, yapılan otopsi adedi günde vasati 5 den aşağı olmazdı. Yalnız otopside enstitü mensupları günde 1000-1200 lira arasında bir ücret alırlardı. Otopsi haricinde alınan bilirkşi ücretleride bir hayli yüksek bir para tutardı.

9 âzadan teşkil edilmiş olan Adli Tıp Meclisinin işi pek çoktur. Bu meclis son merci kabul edilmiştir. Senede 14.000-15.000 rapor tanzim eden 9 kişilik bir Adli Tıp meclisinin bu kadar işi

görmesi ve hemde son merci olması birbirleriyle bağdaşamaz. İlmî mütalâalar vermek zaruretinde bulunan âzaların fennin bütün ilerlemelerini takip etmesi verilecek kararlarda ilmin en son buluşlarından istifade etmesi lâzımdır. Meclisce verilecek kararlarda, bu çünkü iş hacmi ve âza adedine nazaran hata ihtimali elbette mevcuttur. Bu duruma nazaran Adli Tıp meclisleri adedinin arttırılması lâzımdır. Memleketin 3-4 bölgeye taksimi ve her bölgede bir Adli Tıp Meclisi kurulması çok yerinde olacaktır. Bu meclisler arasında irtibatı sağlayacak bir çalışma sistemi kurulması verilecek kararlardaki mübayenetin önlenmeside lâzımdır. Bunun için mahkemeler önce kendi bölge Adli Tıp Meclisleri fikirlerini almak, bundan sonra alınan rapor tatminkâr olmaz taraflarca itirazı mucip olursa memleket bölge meclislerinden birisinden ikinci bir mütalâa isteyebilmelidir. Mütalâası alınan iki meclis arasında mübayenet olursa bunun halli daha yüksek bir meclisce yapılmalıdır.

3-4 bölgede kurulması çok fayda sağlayacak Adli Tıp Meclislerinden başka bir Adli Tıp Şûrası kurulması da lâzımdır.

Adli Tıp Şûrası Adli Tıp Meclisleri reislerinden Tıp Fakültele-ri Adli Tıp profesörlerinden ve memleketin tanınmış ilim adamlarından kurulmalıdır. Şûra muayyen zamanlarda iş hacmine göre toplanmalıdır. Şûra âzalarına huzur hakkı olarak tatmin edici bir ücret verilmelidir. Kaliteli Şûra âzası temini için hiç bir fedakârlıktan çekinilmemelidir. İcap ettiği takdirde şûra için yabancı hekimler getirtmeli ve bunlardan müşavir sıfatıyla istifade edilmelidir.

Uzun vadeli tedbirler, Adli Tıp mütehassısı ve Adli Tıp Meclisleri adedinin arttırılması, Adli Tıp Şûrası kurulması olarak hü-lâsa edilebilir.

İSTİFADE EDİLEN ESERLER

1. Anzures P. Liabilities of physicians For negligence under philippine law. Excerpta Médica. 1961 No. 34. Page 65. Amsterdam.
2. Bhoos Hana Rao : The organisation of legal medicine in india. Exc. Méd. 1961. No. 34. Page 67. Amsterdam.
3. Borret J. Tolot F. Les difficulté de l'expertise dans les accidents de trajet relevant à la fois du Regim des accidents du

travail et du droit commun. Ann. de Méd. lég. 1959. No. 5.
Pages 499. Paris

4. **Collin M.** Les Problemes Médico - légaux. Ann. de Méd. lég. 1958 No. 3. Page 134. Paris.
5. **Cotte L, Marin A, Reynaud C. A, Roche L.** Particularités de l'expertise médico - légale en droit commun. Ann. de Méd. lég. 1959. No. 5. Page 488 Paris.
6. **Camps F. E.** The médico - legal System in England and Welles Exc. Méd. 1961. No. 34. Page 71. Amsterdam.
7. **Chaudre Rober.** Coroner et Médical Examiner aux Etats - Unis. Annales de Médecin légale et de Criminologie 1952. No. 4. Page 235. Paris.
8. **Derobert L.** Les Conditions d'exercise de la Médecine légale. Ann. de Méd. Lég. 1958. No. 2. Page 78. Paris.
9. **Derobert L.** Organisation des Institu de Médecine légale Ann. de Méd. lég. 1959. No. 4. Page 372. Paris.
10. **Dervillee P.** The organization of légal médecine and its teaching in various countries. Exc. med. 1961. No. 34. Page 72. Amsterdam.
11. **Duarte - Santos L. A.** The modern institute of Forensic Médecine of the university of coimbra. Exc. Méd. 1961. No. 34. Page 73. Amsterdam.
12. **Duarte - Santos L. A.** The médico - légal organization in Portugal. Exc. Méd. 1961. No. 34. Page 73. Amsterdam.
13. **Le Gueut A.** Point de vue d'un magistrat sur l'expertis médicale de droit commun. Ann. de Méd. lég. 1959. No. 5 Page 481. Paris.
14. **Heuye G.** L'expertis Psychiatrique. Ann. de Méd. lég. 1958 No. 2. Page 103. Paris.
15. **Kamay Behçet.** Adli Tıp Cilt I. 1959 Ankara.
16. **Kuwashima N. Ueda M.** Legal medicine in Japon. Exc. Méd. 1961. No. 34. Page 86. Amsterdam.
17. **Nerson P.** Les bases de la Réparation du dommage corporel Ann. de Méd. lég. 1959 No. 5 Page 473. Paris.
18. **Mosinger M.** L'organisation des Institus de Médecine légale et de la Recherche Scientifique appliquée à la Médecine légale et la Criminoloji Ann. de Méd. lég. 1959. No. 3. Page 332. Paris.

19. **M. Muller M.** La Responsabilité de l'expert. Ann. de Méd. lég. 1951 No. 1 Page 43. Paris.
20. **Öztürel Adnan.** Adli Tip 1961. Ankara.
21. **Özen Cahit** Adli Tip 1955. Ankara.
22. **Piédelievre B.** L'expertise médicale moyen de preuve de l'étendu du dommage corporel. Ann. de Méd. lég. 1959. No. 5 Page 511. Paris.
23. **Perrin P. Vercetto M.** Les enseignements de 223 expertises en application du 18 Juin 1955. de Méd. lég. 1959. No. 5 Page 441. Paris.
24. **Simonin C.** L'expertise dite Contradictoire. Ann. de Méd. lég. 1954. No. 4. Page 158. Paris.
25. **Roche L, Marin A.** L'expertise médico - légale dans le cadre de la sécurité Sociale. Ann. de Méd. lég. 1958 No. 2. Page 97. Paris.
26. **Raynal T.** L'exercice para - légal de la Médecine. Ann. de Méd. lég. 1954. No. 3. Page. 119. Paris.
27. **Trillot J. Loiry L. Philippon et Bernardy J.** A propos l'expertise Médico - légale Judiciaire. Ann. de Méd. lég. 1954. No. 1. Page 48. Paris.
28. **Uribe Cualla G.** Organization of the Service of forensic Medicine in Colombia. Exc. Méd. 1961. No. 34. Amsterdam.